

verskega in protinacionalnega predvojnega razpoloženja ruske napredne družbe, ki je tako sovražila državnost. Kot umetnik Romanov seveda še ni povedal zadnje besede. Ceniti pa je treba njegovo iskrenost, kakršne pod pritiskom sovjetskih mecenov ne kažejo drugi mladi pisatelji. To velja tudi o zborniku «Spolno vprašanje», iz katerega je prevedena «Ljubezen». Knjiga uživa velik uspeh, ker je ustvarila revolucija v tem oziru neverjetno zmešnjavo. Kakor je znano, so že preklicali sovjeti dosedanjo spolno anarhijo in celo namigavajo, da je «protirevolucijska». Pobjajajo lastno delo, kakor je to delal tudi njih neizprosni sovražnik, v Varšavi pred kratkim umrli Arcibašev, avtor nekoč tako znanega «Sanina».

Pantelejmon Romanov: Ljubezen

(Iz knjige «Spolna vprašanja». Zbrani spisi, VI. del, Moskva, 1926.)

I.

Sklenila sta, da se vzameta, ko bodo prodani starinski svečniki in benečansko steklo, ki so bili edina nevestina dota. Oba sta bila poštenega buržuaznega pokolenja. Ona je bila s svojimi velikimi otroškimi očmi nedolžna in čista, v njeni drobni zlatolasi glavici so se ohranili nedotaknjeni vsi predsodki njenih prednikov. Vsako jutro in slednji večer je vroče molila ob svoji beli dekliški posteljici in se bala vsakršnih grehov.

On pa je bil ponosen, da je zavrgel vse to, nosil je visoke škornje in rusko srajco, govoril je vsiljivo in sirovo, sploh se je menda potrudil, da ne bi bil podoben ljudem iz svojega rojstnega kroga. Vendar pa ni bil navdušenec. Bil je trezen, soliden in praktičen, dasi mu je bilo samo 20 let.

Težko je reči, kaj ju je zedinilo? Otroški spomini menda, ali njeno brezmejno oboževanje močne osebnosti, za kakršno ga je imela, hkratu pa požrtvovalna želja rešiti njegovo zakrknjeno brezbožno dušo. Mogoče pa je, da je vplivalo še nekaj: šibka, otroška in brezmočna, — je bila izjemoma nepopustna v enem — v ohranitvi svoje nedolžnosti.

Svojemu ženinu je stavila za pogoj, da se mu bo vdala šele po svatbi. To bedasto prepričanje se je jako močno ukoreninilo v njeni lepi skodrani glavici in nobeni dokazi je niso mogli odvrniti od tega. On jo je večkrat hotel zapustiti. Tedaj je ona navadno pobegnila na vrt, hodila tam z objokanimi, nabrekli očmi, a vendarle vztrajala pri svojem. Dogaja se precej pogosto, da imajo majhne in otroške ženske trdnejši značaj kakor veliki in na videz jaki moški.

— Rada me nimaš, — je govoril razdraženo ženin, — to mi je čisto jasno.

— Dragec, kako moreš misliti kaj takega? — mu je odgovarjala ona in stiskala roke na prsi, kakor delajo to na slikah otroci

pri molitvi. — Saj vendar veš, da pomeni zame ljubezen nekaj tako, tako visokega, da —

— A, bedarije!...

Prišla sta v Moskvo in vzela s seboj svečnike in kozarce. Njuna skromna, a srčna želja je bila — dobiti za vse to 20 čer-voncev. Ženin se je ustavil pri sorodnikih, nevesta — pri svoji prijateljici.

II.

Drugo jutro je šel ženin prodajat svečnike. Največje upanje sta polagala v grb, ki ga je nosilo njuno blago. To je bil grb nekdanjega lastnika, ki je kazal starinski in aristokratski izvor stvari. On je mislil na starino, ona pa na aristokratičnost. Prva dva dneva ni bilo s prodajo nič. Izkazalo se je, da je poglavitno napotje baš slavni grb, kateremu sta tako zaupala.

«Križ in krona nista za sedanje čase. Ljudje si bodo še mislili, da so stvari ukradene.»

Ona se je vrnila od svoje prijateljice nekam osupla in je vedno bila zamišljena in resna.

— Pojdiva na vlak — je rekla končno. Ženin se je začudil: — Kam hočeš, zakaj?

— Samo odtod. Tukaj ničesar ne razumem. Ne poznam več Marjete. Bila je tako skromna, pobožna... Ali je mogoča taka izprememba? Služi, stanuje sama kakor moški. Pravi, da je brez pomislekov nezvesta... ali, kako se naj temu reče, če je sploh prosta in nobenemu ni nezvesta? No, razumeš? Pravi, da ni na tem nič svetega in nič grešnega...

— Saj samo ti tako gledaš na te stvari, kakor da živiš v šest-najstem ne pa v dvajsetem stoletju. Praviš, da si moja nevesta, a doslej še nisi moja, — je jezno rekel ženin.

A dekle je sedelo na divanu zatopljeno v svoje nerešljive misli, katere so jo menda kar tlačile in je končno rekla:

— Le pomisli: pred kratkim je srečala v električni nekega neznanega moškega, in je doživela z njim nekak roman, to se pravi, pričela ga je. Nato je prišel on k nji na obisk. Ona mi to pripoveduje, češ, da je to veselo in zanimivo.

— Seveda. Živi pač samostojno, veselo, — je rekel mladi člo-vek in skomignil z rameni.

— Ampak, dragi, ne samo veselo, temveč... razumeš? ob vsem tem nima ona nobenega svetega občutka, nima ne ljubezni, celo ljubosumnosti ne. To je grozno.

— Zdaj nismo v XVI. stoletju in ni nič groznega na tem.

Dekle pa ga ni poslušalo: — Prišel je k nji in jo je poljubil vpričo mene. Na to je prišla njena prijateljica, pa je poljubil še njo, kot da so prijatelji in tovariši. Nič strašnega ali nerodnega ne občutijo pri tem. Vprašala sem jo: je to tvoj ženin? Ona pravi: — «Ne, ni ženin, — je treba za to biti kar ženin?»

— Res si majhno smešna s svojo prestrašenostjo.

— Dragi, povedati hočem, da je postalo vse preprosto, da ni ostalo na teh vezeh nič svetega.

— No, kaj pa bi bilo tu svetega? To je samo fiziološki proces. Veliko boljše bi bilo, če bi ti tudi tako enostavno razumela vse to, ker...

— Joj, dragi, s čim ti naj dokažem, da te ljubim? Samo ne ljubim, kakor bi ti rad, zato pa bom zate žrtvovala vse.

— Ali je mogoče, da prav nič ne občutiš, če sedim kot zdaj prav blizu pri tebi?

Ona se je plašno odmaknila. Bila je tako čednostna, da je vselej pretrgala sličen pogovor in pričela kaj drugega. Ni imela niti one radovednosti, ki je lastna njeni starosti. Če je zdaj govorila o teh stvareh, je pomenilo to, da je življenje prijateljice močno vplivalo na njeno mišljenje.

— Dragi, odpotujva rajé odtod, — mu je rekla in pretreslo jo je po vsem hrbtu, ko da je imela neprijetno misel.

— Poprej bo treba prodati.

III.

— No kaj, še nisi prodal? — je vprašala, ko je prišla drugi dan od svoje prijateljice.

— Še ne. Nihče ne mara kupiti zavoljo tega prekletéga grba.

— Moj Bog, kakšna smola! Smiliš se mi, revež, vsak dan letaš, se mučiš. In... tako dolgo čakaš, da bom tvoja.

— Treba bo odpotovati, — je rekel ženin.

Ona je nekaj časa molčala, nato pa je rekla obotavljaje se:

— Ne, čemu bi odpotovala, treba je počakati še. Menda se bo le našel kupec.

Hodila je nekaj časa po sobi, grizla nohtke svojih prozornih drobnih prstov, nato se je ustavila tik ženina, ko da mu je hotela nekaj povedati, a se ni upala.

— Rada bi te vprašala nekaj, — je rekla končno.

— Kaj pa?

— Zanima in muči me neko vprašanje... Imeli so tam včeraj gostijo. Bila je večja družba, njena prijateljica z možem in drugi. Veliko so pili. Potem so vsi ležali na preprogi pred kaminom... Nikakor ne razumem, kaj se občuti, če se človeka

dotika tuj moški? Strašno rada bi vedela, kaj občutijo? Stisnila sem se včeraj v kotiček in jih gledala od tam. Sram me je, a... če bi mi hotel nekaj povedati?

— Seveda ti povem, — je rekel ženin, — hvala bogu, čas je že, da zavržeš te bedarije!

— Veš, kaj... ne, ne morem. Veš, jaz sem tako neumna. A vse eno je, naj bo. Poprej so namreč dekleta grozno čuvala... kako bi rekla to?... no, to pač, kar zdaj čuvam jaz. Zdaj pa so za vse to popolnoma brezbrizne. Kaj zdaj vam, moškim, ni prav nič za to?

Ženin jo je pogledal in rekel:

— Ali smem biti odkritosrčen? Popolnoma odkritosrčen?

— Seveda, dragi. Saj zato tudi vprašam, — je odgovorila ona, in zardela.

— No, čuj tedaj: zdaj ne ceni tega noben moški. Tudi nobene žaloigre ne napravi, če zve, da je dekle živelo s kom, preden jo je spoznal.

— «Živelo», kakšna grozna beseda, — je rekla in rame so se ji stresle. — A kako je vendar to mogoče, kako?

Ženin je skomignil z rameni: — Drugi nazori... Sicer pa ne vem, kako je to.

— Strašno čudno. Tako me je sram govoriti s teboj o teh stvareh, a to je strašno zanimivo. Kar pa je najbolj čudno, je to, da se samo manj zgrozim nad tem kakor poprej. Ko da sem se navadila... Mislila sem, da jih bo sram po tej gostiji. Ko pa sem vprašala Marjeto za slovo, preden sem odšla k tebi, kako se počuti, mi je odgovorila, da izborna. Saj so vendar poprej tako prosto živele samo neke ženske...

— In vsi moški, — je dodal ženin. — Tu ni nič čudnega. Slične ženske so se oprostile prej kakor vse druge, to so bili ekonomski vzroki. Zdaj pa so vse ženske proste in tedaj lahko žive, kakor hočejo.

— Proste? — je mehanično ponovilo dekle in pogledalo ženina z očmi, v katerih se je videla neka nova misel, ki je zavzela vse njeno drobno telesce. — Čakaj, še nekaj bi rada vprašala. Ali so moški vedno ljubosumni ali pa mar ne poznajo ljubosumnosti, če imajo zdaj, kakor praviš, druge nazore?

— Kako to misliš?

— Včeraj je bil pri tej gostiji neki mladi par, Marjetina prijateljica z možem, in zdi se mi, da nista bila nič ljubosumna druga na drugega. Žena je sedela na preprogi prav tik drugega moškega, njenemu možu pa ni to nič, kakor da se ga ne tiče.

— Menda tudi on ni sam sedel?

— Saj to je tako čudno! Tádva se morata vendar ljubiti, kako pa ... se more potem kdo vesti tako s tujcem, pa še takrat, ko žena vidi moža in narobe?

— Spet ti moram ponoviti, da ni nobene skrivnostne in visoke ljubezni, temveč samo fiziološki proces. Razen tega prav zato pijejo vino.

— Fiziološki proces? ... Če pa se napijejo, se jim potem vse zdi drugače? Ali si ti tudi doživel kaj takega?

— To vendar ni nobena redkost.

— Kako gnusno je to! Da te ni sram, — je rekla ona in se razjokala kakor užaljen otrok, — ljubezen je tako sveto čuvstvo, ti pa ...

— Ljubezen gor, ljubezen dol, — je rekel razdraženo mladi človek, — poglej vendar: vse tvoje prijateljice vedo, kaj je ljubezen, ti pa ne boš tega zvedela nikoli. No, kaj me vedno odrivaš, ko da sem ti zoprn?

— Dragi, sama ne vem, zakaj ... To je kar tako, nehote ... ne misli, prosim ... — Urno si je otrla solze, poslušno je sedla na divan, odkoder se je bila plašno dvignila, zavzdihnila in rekla:

— Ta njih znanec ... Sedel je na divan, objel ju je obe: Marjeto in njeno prijateljico, in je tako sedel z njima, — in nobena se ni zmenila za to. Jaz pa kar ne morem. Ali se moram tudi temu privaditi?

— Samo soditi moraš drugače o tem. Ne smeš biti, kakor je bila tvoja stara mati. Predvsem pa moraš vsaj nekaj občutiti ob tem.

— Občutiti? — je ponovila mehanično. — Ali občutijo ženske te stvari prav tako, kakor moški ali pa je to pri ženskah drugače?

Ženin je skomignil z rameni in rekel: — Mislím, da ni med občutki pri moškem in pri ženski prav nobene razlike.

Gledala je nekaj časa mladega človeka: — Saj v dnu duše že veliko vem ... veliko sem mislila in menda — vse razumem ... Manj seveda, kakor ti, a vendar veliko, četudi sem še nedolžna. Imela sem tudi različna ... poželjenja, nisem pa vedela, da doživi to vsaka ženska, in da je to dovoljeno ...

IV.

Štiri dni pozneje je bil mladi človek ves obupan: Svečniki še vedno niso bili prodani, in sicer še vedno zaradi grba.

— No, kako pa je z vašo doto? — ga je vprašal znanec na ulici. — Ste prodali?

— Ne. Ta prekleti grb. Toliko sem pričakoval od njega in zdaj pa je vsemu kriv on.

Prišel je domov tako nesrečen, da so stopile mladi deklici solze v oči, ko ga je pogledala in vedela, da mu ne more pomagati.

— Vse, vse bi storila zate. Dragi, kako te ljubim. Tebi je zdaj hudo, jaz pa te imam zato še bolj rada.

— A, pusti, prosim te.

— Dragi, ali ne verjameš? Saj mislim samo nate. Veš... raje ne govorim o tem, dokler ne bo vse jasno. Sem jim namreč tudi ponudila. Menda bo kupil oni znanec, ki ga je Marjeta... srečala v električni. Vse, vse bom storila zate, samo v glavi mi je vse navzkriž. Tisti mladi parček, o katerem sem ti pravila, da nista nič ljubosumna, veš, bi rad dobil službo. To se pravi, mož bi potreboval službo, in oni človek... iz električne je vplivna oseba in, razumeš, žena mu jako dosti dovoljuje, kakor sem videla, mož pa se ne meni za to.

— Seveda. Delata pač skupno, nič več.

— Predvsem pa se to vsem zdi popolnoma naravno.

— Če se postaviš na fiziološko stališče, na mesto tvojega «duševnega», bo tudi tebi vse naravno.

Dekle se je zamislilo, potem pa je reklo z vzdihom:

— Ah, če bi bilo tako... Ali bi bilo tudi tebi prijetneje, če bi imela drugačne nazore?

— Seveda, prijetneje. Meni je celo prijetno, da si vendar pričela govoriti o teh stvareh. V najinih letih je pač naravno, da govoriva o tem, kar se nanaša na to stran življenja. To je tako enostavno, da samo ti ne maraš razumeti.

— A saj ti nisi živel ž njimi, pa vendar misliš prav tako, kakor oni.

— To so pač enaki nazori! — je rekel ženin in skomignil z rameni.

— Moj Bog, kako bi ti rada pomagala. Ne, ti niti ne veš, kako te imam rada, ne veš! Včasih ležim ponoči, gledam v temo in mislim, kaj naj bi ti žrtvovala?... Včeraj se mi je sanjalo celo, da sem ti prinesla denarja. Natančno 20 červoncev.

— Raje bi jih prinesla v resnici, ne pa v sanjah. Drugače ne bom nikoli ničesar dočakal, samo zaradi tega idijotskega grba in tvoje bedaste morale.

Gledala ga je nekaj časa, nato pa se ji je razjasnil obraz, ko da je nekaj sklenila, in mu je rekla:

— Ne, dragi, dočakal boš. Verujem, prepričana sem, da bodo svečniki prodani.

V.

Pet dni pozneje je prišel mladi človek domov molče, vrgel na divan svečnike, stopil k oknu in se obrnil, ne da bi ji rekel besedo.

Ona pa je stala in ga gledala veselo blažena, ko da je izbojevala zmago in se oprostila. Molčé je nato potegnila iz torbe 20 červoncev in jih izročila njemu.

— Kaj je to? Odkod?

— Prodala sem.

— Kako? Komu? Tedaj so najine najdražje sanje uresničene? Dvajset?

— Še več kot uresničene: saj sem jih dobila dvajset samo za svečnike, ostali so nama še kozarci.

— Kdo pa je kupil?

— Prav tisti gospod, ki sem ti pravila o njem.

— Kljub grbu?

— Kljub grbu...

— O, ti si zlata duša!...

Ona je zardela, pobesila oči in rekla:

— Saj sem sklenila, dragi, da je moja dolžnost, pomagati ti.

VI.

— Povej no, kako se je vse tako srečno končalo? — je rekel mladi človek, ko sta sedela blažena v železniškem vozu, in se mu ona ni več branila, ko jo je poljubljal na skrivaj.

— No... sedeli smo in pili...

— To je že napredek.

— Potem smo vsi legli na preprogo pred kaminom.

— Kar precej?

— Ne, do tega ni prišlo tako hitro. Nikar ne misli, prosim te...

— No, si pač lahko predstavljam...

— Rekla sem, da ne bom ne pila, ne ležala ž njimi na preprogi, če mi ne najdejo kupca za svečnike. Ves čas sem imela v mislih tebe in najino stvar.

— No, pa vendar, ko si potem pričela piti, — ni bilo več tako strašno, kakor si bila mislila?

— Mislila sem samo na to, da napravim zate vse. Čim strašnejše in čim bolj nemogoče je bilo zame, tem več ljubezni do tebe sem občutila. Če ne bi to bilo zame strašno, temveč popolnoma enostavno, potem bi ne bilo na tem nobene žrtve. Jaz pa sem si rekla, da sem pripravljena zate na vsako žrtev. Sicer pa... je že res, da če pričneš sam delati, kar delajo drugi, potem je vse to manj grozno.

— Vse je grozno samo v teoriji. No, in kaj si občutila?

— Dragi, bila sem vendar stroga, jako stroga.

— In si vsem pokvarila dobro voljo s svojo strogostjo?

— Ali bi videl rajši, če ne bi bila stroga? — je vprašala.

— Meni že bolj ugaja, če si taka kakor sedaj.

Ona se je plašno odmaknila od njega.

— Prosim, ne tako... za boga. Zdi se mi, da zdaj ne smem sedeti blizu tebe...

— Zakaj?

— Ne vem, kako naj razložim... No, čakaj, kaj pa, če bi me on... poljubil?

— No, kaj zato, saj potem ne boš nič slabša. Nasprotno, boljša boš.

— Kako boljša?

— Tako pač. Ženska, ki vse te stvari presoja s tega stališča, ima vendar izkušnost in nazore, katerih nima tako precartano dekletce, kakršna si na primer ti. Taka nedolžnost ščiti prav za prav samo fiziologijo na škodo oni povišani duševnosti, ki bi jo lahko imela pri dotiku z moškimi.

— Hvala bogu, hvala bogu, da tako misliš. Saj sem te prej samo nalašč vprašala. Če bi mi odgovoril drugače, bi se ti za nič na svetu ne upala povedati, kaj vse sem doživela. Moj Bog, kako je vse zapleteno in neumljivo, — je dodala s sramežljivo zardevlimi lici, ko da ni opazila ženinove roke, s katero jo je objemal okoli pasa in jo nalahko stiskal k sebi.

Bila je namreč čezdalje bolj popustljiva, medtem ko je pripovedovala, kakor da je vsa zatopljena v svoje misli ali pa neke nove, poprej neznane občutke. Radi tega ji je mladi človek, ki se je menda zanimal bolj za svojo roko kakor za njene besede, naglo dejal:

— Seveda, le povej. Zelo me zanima, kaj si občutila?

— Naj povem vse? Popolnoma vse?

— Seveda, kaj bi se obotavljala! Vsak človek ima vse naravne občutke, na tem ni nič sramotnega ali nespodobnega. To je dejstvo! Dejstva pa ne izpremeniš.

— Zelo me je presenetilo, da si rekel: «Zato ne boš nič slabša.» Seveda, zdaj tudi vidim, da je tako. To so malenkosti v primeri s pravo ljubeznijo, katero občutim do tebe. To čuvstvo se je samo povečalo...

— Postala si tudi očitno prijaznejša...

— Ne, dragi, dragi... ni treba tega... Takoj ti povem vse.

VII.

Naglo je udobneje sedla na klop, zajela sapo, ko da se pripravljala na odločen korak in dejala potem:

— No, prav... Ko smo sedeli tam na preprogi, sem pila in se mi je pričelo vrteti v glavi, a zelo prijetno. Nikoli še nisem

imela tega občutka. Vse se nekako pozibava, plove in vse se zdi tako enostavno in lahko.

— To ti nudi podobo za tvoj nazor, da ima človek neko dozdevno dušo: pila si vino in vse je postalo takoj enostavno — morala in vse drugo.

— Res ... No, in potem smo ... ne, strašno me je sram.

— Bedarija, bedarija, — je rekel mladi človek, in jo je pritiskal vedno močnejše in bliže, ko da mu je dalo njeno priznanje večjo pravico do nje.

Sedela sta na zadnji klopi ob steni, nevidna za druge potnike. Ta osamljenost je še bolj povečala zaupljivost in razburljivo bližino, ki je nastala med njimi od tega obema nenavadnega razgovora.

— No, dobro, vse ti povem ... Nato sem šla z onim znancem v drugo sobo. Pričel me je poljubljati. Mislila sem le na najino stvar. Govorila sem mu menda o svečnikih. O grbu tudi. On pa je ponavljal samo, da se ne bo brigal za grb, da je vzvišen nad predsodki. Potlej pa ... ne vem ... kako se je zgodilo to ...

Nenadoma je občutila, da se je njegova roka, s katero jo je objemal, zdajci nehala premikati ter se ustavila. Nato je skočil pokoncu.

— Kaj se to pravi, kaj se je zgodilo? — je vprašal z glasom, pri katerem je nji upalo srce in jo zbodlo v konce prstov.

— Kaj? Dragi, ne misli ... Mislila sem samo náte in na najino stvar ...

— Kaj je potem napravil s teboj?

V njegovih očeh, ki so se videle v temni luči brleče železniške svetiljke, je zagledala nekaj krutega, hudobnega, tujega.

— Jaz ne vem, dragi ... nisem razumela ... Sproti sem ga hotela ustavljati, a nikakor nisem mogla ujeti trenutka in bala sem se, da ne bo hotel svečnikov. Mislila sem, da je to záte itak skoro brez pomena, nama pa bo končno omogočilo srečo. Sama pa sem bila pripravljena žrtvovati záte prav vse. Prestala sem tak duševen boj, tako sem trpela, preden sem se prepričala, da je to predsodek, da se m o r a m premagati.

Mladi človek je prebledel in kriknil:

— Kaj, ali si znorela?! Ti si ...

Nenadoma se je prekinil in sedel daleč od nje, čisto k oknu.

VIII.

Molk je trajal kakih pet minut. Ona ga je gledala nemirno in plašno, nato pa boječe stopila k njemu:

— No, dragi, reci mi vsaj besedico ... no, kaj ti je?

On pa ni odgovarjal in je gledal mimo njenih prosečih oči v okno.

— Daj no...

— Idi k vragu... Jaz te ne potrebujem več. Med nama je vse končano.

Dekletu so se v grozi in obupu na široko odprle oči. Onemela je.

— Dragi, za boga svetega...

— Kakšnega boga, hudič. Pusti me!

Vtaknil je roko v žep besno in z mržnjo ter privlekel šop červoncev.

— Tu imaš svojo ceno... ali razumeš? Ogabnost. Zoprno se mi je dotikati te nesnage.

Prijel je šop bankovcev z obema rokama in napravil kretnjo, ko da hoče pretrgati šop v dve polovici in ga vreči pod klop. A potem se je ustavil, nervozno potrkal z bankovci na sklep svojega palca in z naraščajočim studom vtaknil denar nazaj v žep.

Dolgo sta molčala. Ona je ubita, poteptana, ljubeča pričakovala sleherne njegove najmanjše kretnje. On pa se je je izogibal — razdražen, besen, s studom, nje, h kateri se je še pred petimi minutami tako privijal.

A njen brezpomočni otroški obraz ga je menda genil. Ko se ga je plaho in proseče dotaknila za rokav, ne da bi odmaknila od njega svoje prestrašene, proseče oči, — je odrinil njeno roko že brez srda, samo jezno in prezirno.

V njenih očeh so se svetile solze hvaležnosti. Sedla je molče in tiho k njemu in ker se ga ni upala dotakniti naravnost, je uživala samo trenutke, ko je stresel vlak njegove rame, tako da so se dotikale njune rame...

Ko se je vlak ustavil, ji je rekel, ne da bi pogledal:

— Vzemi svoj kovčeg.

Šel je naprej, ne da bi se količkaj menil za njo, medtem, ko je nesla ona za njim kakor pokorna sužnja svoj kovčeg, ne da bi si obrisala debele otroške solze, ki so ji tekle po licih.

Na poti proti domu, sta v temi molčala ves čas. On je korakal spredaj s povzdignjenim ovratnikom. Videlo se je, da ga muči neko nerešeno vprašanje. Končno je oprostil obraz ovratnika in, ne da bi pogledal dekle, vprašal s pojemajočo razdraženostjo:

— Kozarcev pa ni hotel kupiti tam nihče? Benečansko steklo.

Ona si je v naglici obrisala solze in odgovorila krotko:

— Kozarcev nisem ponudila.

(Iz ruščine preložil N. Preobraženski.)